

Magyarörmény kultúra, magyarörmény identitás

Húsz esztendő a II. kerületi örmények szolgálatában

1994-ben kezdődött. Azóta 20 év, egy emberöltő telt el egy új fogalom, a kisebbségi-, nemzeti-ségi önkormányzatiság létrejötte óta. 5 ciklus, sok munka és kínlódás, még több tanulás.

Az „ezeregytornyú” Ani királyi székhelyből 1239-ben menekültek el örmény őseink, 1672-ben érkeztek Erdélybe. Trianon és a II. világháború után a közösség szétszóródott, így kerültek részben Magyarországra.

A kettős cím első része arra utal, hogy bemutatam, milyen kulturális, identitásörző munka rejlik a „magyarörmény” jelző mögött és miért is tesszük oda a „magyar” szót az örmény elé. Az alcím is magyarázatra szorul.

Értelemszerűen a II. kerületben lakom, 42 éve, így itt vagyok örmény nemzetiségi képviselő, az itt lakó örményeket képviselem, a kulturális identitásörző munkát szervezem.

A II. kerület azonban kitüntetett helyzetben van. Az eddigi választási eredmények alapján kimondható, hogy hazánkban százalékosan itt él a legtöbb örmény gyökertű. Nemcsak darabszámra, de büszkeségeinket számba véve is. Gondolom elegendő, ha például Szervátiusz Tibor, Jankovics Marcell, Bánffy György, dr. Tahy Ádám kerületi díszpolgárok nevét említem. Ezen túl fontos megjegyezni, hogy ezen a bázison vagyok képes működtetni a teljes magyarországi magyarörmény közösség munkáját. A II. kerület tehát a teljes hazai magyarörménység báziskerülete. Ezzel magyarázható az, hogy amit itt a kiállításon látnak, annak sok eset-

dr. Issekutz Sarolta

ben látszólag nincs köze a II. kerülethez, valójában minden a II. kerületi munka eredménye.

A magyarörmény kulturális identitásörző munka háttérére és kialakulására

20 évvel ezelőtt az Antall kormány a világon egyedülálló gondolatot valósított meg. Bevezette a nemzetiségi, akkor kisebbségi önkormányzati rendszert. Ezzel példát kívánt mutatni a Kárpát-medencében körülöttünk elhelyezkedő országoknak, hogyan viszonyuljanak az ott élő magyar kisebbséghez. Sajnos a példa nem volt ragadós, de így is óriási jelentőségű tett volt, mert elindította Magyarországon a nemzetiségek ujjászerveződését. A korábbi internacionalista világban a nemzetiségi szellem, kultúra teljesen visszafejlődött (szétverték a civil szervezeteket, üldözték a másságot, a hitéletet, stb.). Minden nemzetiségnek újból meg kellett találnia saját arcát, gyökereit. Ehhez újra kellett éleszteni nemzeti kultúráját, hagyományait, fel kellett építeni szervezeteit, infrastruktúráját (jog, oktatás, működés, kulturális szervezet).

Ekkor kerestek meg mint jogászt, segítsek e munkában. Megláttam a nagy lehetőséget, hogy az akkor igen szerény támogatottságú, önkéntes alapon működő civil szervezeti forma helyett az önkormányzatiságot kihasználva lehetőség adódik az örmény közösség felélesztésére, „rearmenizálására”. Példaképem Szongott Kristóf szamosújvári tanár, armenológus volt, aki a XIX–XX. század váltásakor állította talpra a szamosújvári örmény közösséget, dokumentálta az akkori

állapotokat, kutatta a gyökereket, elindította 1897-ben az *Armenia magyar-örmény havi szemle* folyóiratot és kitágította az örmény közösségi szemléletet az örmény katolikus egyházon kívülre. Közismert, hogy az örmények – 301-től keresztények – vezetői mindig egyházi személyek voltak. Kulturális és gazdasági életükben is a papok mindig meghatározó szerepet kaptak. Nem kis munkába került elfogadtatni az egyházzal, hogy ők is jobban járnak, ha az egyházi tagdíjat ugyan nem fizető, örmény vérrrel rendelkező embereket is örményeknek tekintjük. Őket nem az örmény rítus szerinti keresztlevél, hanem az örmény azonosság-tudatuk alapján tekintjük örménynek, bármilyen hányadban is folyik az ereikben örmény vér. A nem egyházi alapon működő közösséget megpróbáltuk kulturális alapokra helyezni, megtartva a kapcsolatot az egyházzal. Mivel az örmény meghatározás sokakat zavart, mert magyaroknak érezték magukat, amint több mint 100 évvel korábban is, ezért vezettük be az „örmény gyökertű” szókapcsolatot, majd a „magyarörmény” fogalmat, kifejezve azt, hogy magyarok vagyunk, de örmény vér is csörgedez ereinkben.

Célom ekkor az volt, hogy a Magyarországon élő – már csak magyarul beszélő örmény ősökkel rendelkező emberekben felélesszük a korábban államilag elnyomott ör-

A kiállításmegnyitó közönsége

mény identitást. Nagyon nehéz feladat volt, mert a vallás általános hanyatlása az örményeket is erősen érintette. Nehézkes volt a kapcsolattartás a Trianon következtében elszakított szülőfölddel, az erdélyi örmény közösségekkel - az erdélyi örmény kulturális örökséggel, ahol a magyarországinál is rosszabb körülmények voltak. Erdélyben az örményeket a magyar kisebbség közé számították, nem voltak örmény civil szervezeteik – kivéve a kolozsvári *Armenia Örmény-Magyar Baráti Társaságot* –, az örmény városok nem tartottak kapcsolatot egymással, bár kétségtelen, hogy az örmény egyházi infrastruktúrával és szervezettel jobban álltak.

A legnehezebb feladat az volt, hogy az erdélyi örménység már a XIX. században elvesztette örmény nyelvűségét. Ritkaságnak számított egy-egy ember, aki tudott még valamit örményül.

Szerencsének tekintetem akkor, hogy vannak Magyarországon a Szovjetunióból és annak utódállamaiból a XX. század utolsó harmadában, így pl. Örményországból bevándorolt örmények. Rájuk számítottam, mert ők még beszéltek az örmény nyelvet (bár a keleti örmény nyelvjárást, míg az erdélyi örmények ősei a nyugati nyelvjárást beszéltek), így segítségükkel meg tudjuk oldani az örmény nyelv (vissza)tanulását és a kapcsolatot működtetni tudjuk az őshazával, Örményországgal, hiszen nekik még élnek az örményországi családi kapcsolataik. Egyházi vonalon még teljes harmónia volt az örménykatolikus és az apostoli (ortodox) örmény közösség között, hiszen aki vallásos volt, az látogathatta az örmény katolikus misét, amely időnként örmény nyelven hangzott fel.

Az első ciklusban (1994–1998) ebben a szellemben alakultak meg önkormányzataink Budapest több kerületében, így a II. kerületben is, és néhány vidéki városban. Ezen

helyi kisebbségi önkormányzatok teljes egyetértésben alakították meg a Fővárosi- és az Országos Örmény Önkormányzatot. A magam részéről mindhárom szinten tisztséget vállaltam, hogy jogi és szervezési adottságaimat kamatoztassam.

A megalakulás után nagyon sok feladat adódott, amelyet el kellett végezni: az örmény gyökérűek felkutatása, a helyiség-használatok, a jogi és szervezeti működés, mind a kisebbségen belül, mind az állami szervezetek részéről.

Körülbelül egy év múltán, mikor már szinte minden működött, óriási pofont kaptunk „keleti örmény” testvéreinktől. Ekkor kezdődött a támadás: „Ti nem is vagytok örmények, mert nem beszéltek az örmény nyelvet. Ti csak „biznisz” kisebbség vagytok. Az egyház nem a tiétek, menjetek ki az Orlay utcából!” (Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség Bp. XI., Orlay u. 6.) Alakítottak egy „alternatív örmény egyházat”, elfoglalták az Orlay utcai örmény katolikus templomot és múzeumot és onnan az örménykatolikus híveket fizikailag kizárták. Minden területen támadást indítottak ellenem, mert érezték, én vagyok a magyarörménység vezetője, ha engem eltávolítanak, akkor minden a kezükbe kerül. Nekik nem volt érdekük a teljes magyarörmény közösség felélesztése, mert az számukra kezelhetetlen tömeg. Az egyes becslések szerint 15–20 000 főre becsült közösség felállása számukra a teljes bukás, hiszen párszáz fővel olyan kis súlyt képviselnek, hogy vezető szerepük nullához közelít. Számukra az volt a fontos, hogy a több mint 300 éve Magyarországon élő örmény közösség múltjára támaszkodva, bevándorlóként kisebbségnek elfogadják őket, a múlttal rendelkező közösség élő tagjait „biznisz” kisebbségnek titulálva kizárják. Így fordulhat elő, hogy bár minden kiadványukban megemlíti Kiss Ernő 48-as aradi vértanú nevét,

mint örmény őst, annak ma élő leszármazottait, késői rokonait, köztük jómagamat, kizárják.

Közel két éves küzdelem után feladtam az értelmetlen harcot, megfogadtam apám, dr. Issekutz János (XII. kerületi Örmény Önkormányzat alelnöke) tanácsát: függetlenné kell válni, önálló kulturális egyesületet kell létrehozni és úgy kell folytatni ezt a kulturális missziót. Az ezt követő időszakban stratégiát váltottam és e stratégia szellemében dolgoztam. Hogy mit sikerült teljesítenem, azt szeretném szemelvényekben bemutatni, annak eredményességének megítélését a látogatóra, olvasóra bízom.

Időrendben ezt követően fogalmazódott meg a **magyarörmény** (Erdélyben örménymagyar) kifejezés, megkülönböztetésül az örmény jelzőtől. A magyarörmény szó azt kívánja kifejezni, hogy az örmény identitásörzésnek van egy specifikus ága, amely a Kárpát-medencében már több mint 300 éve letelepedett, magyar környezetbe beágyazódott, magyarul beszélő, de örmény múltját, örmény gyökereit büszkén valló, az örmény hagyományokat már csak korlátozottan használókat jelöli. A hagyományok korlátozottsága abban jelentkezik, hogy az 1239-ben az „ezeregytornyú Ani” székesfővárosból elűzött és közel 500 éven keresztül menekült örmény őseink ősi hagyományai módosultak már a XX. században élők gyakorlatában, mi az erdélyi változatot éljük meg, azt sem mindennap. Kali Kinga armenológus egy tanulmányában úgy nevezi őket, hogy „vasárnapi örmények”, a templomban örmények, a hétköznapokban magyarok.

A nem magyarörményeket mi „keleti örményeknek” hívjuk, függetlenül attól, hogy adott esetben honnan kerültek Magyarországra (Örményország, Törökország, Libanon, stb.).

Meg kell jegyezni, hogy a keleti örményekhez elég sok olyan magyar is csatlakozott, akik ugyanúgy nem tudnak örményül, mint mi, csak őket elfogadják töltelékül, mivel rájuk szavaznak.

A stratégiai váltás utáni működés főbb szempontjai:

• **Önálló szervezetben, homogén emberi környezetben kell tevékenykedni.**

Először megalapítottam az *Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületet* (EÖGYKE, 1997. február 14.), amelynek alapító okiratában lefektettük a magyarörmény kultúra ápolásának, identitásörzésének feladatait. Az ezt követő választások során törekedtünk a „tisztá” önkormányzatok kialakítására. Ennek megfelelően sikerült az elmúlt 16 évben a II. kerületben tiszta magyarörmény gyökerű képviselőt biztosítani. Ezen túlmenően amennyiben sikerült Budapesten többségbe jutni, akkor többségi Fővárosi Önkormányzatot vezettem, amikor nem, akkor megakadályozva a fővárosi önkormányzat megalakulását, a homogén kerületekből Társulatot alakítottunk (1999–2003) és így sikerült önállóan dolgoznunk. Országos szinten soha sem sikerült tiszta működési feltételeket nyernünk, ezért az Országos Örmény Önkormányzat soha nem képviselte a magyarörménység valódi értékeit, érdekeit.

• **Küzdeni kell a magyarörménység magyar nyelvűségének törvényi elismertéséért.**

Ennek legfőbb eszköze, hogy magyar nyelven kell bemutatni ezen kisebbség, nemzetiség kultúráját. Ezért a kiadott könyveink, kiállításaink, rendezvényeink magyar nyelvűek. Sajnos a Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány éveken keresztül kizárt a pályázatokból magyar nyelvű projekt-

jeink miatt és hiába fordultunk segítségért az állami szervekhez, a kisebbségi biztoshoz.

Több próbálkozásunk volt örmény nyelvoktatás területén, sikertelenül. Több oka volt: nem kaptunk örmény testvéreinktől megfelelő tanárt, a közösség elöregedett, nem tudja befogadni ezt a nehéz nyelvet, a fiatalok körében nem vonzó egy olyan nyelv ismerete, amelynek használhatósága eléggé korlátozott. Szerencsére a Polgári Kormány felismerte a magyarörmények problémáját és törvényt módosított. A 2011. évi CLXXIX. törvény *A nemzetiségek jogairól* kimondta, hogy az örmény nemzetiség hivatalos nyelve az örmény és a magyar. Sajnos egyes keleti örmény képviselők még ma is gyakran felemlítik, hogy mi nem is vagyunk örmények.

• **Önálló média megjelenést kell biztosítani.**

Ezért 1997-ben elindítottuk az *Erdélyi Örmény Gyökerek füzeteit*, valamint önálló honlapot üzemeltetünk: www.magyarormeny.hu A füzetekkel kapcsolatosan az volt a cél, hogy Szongott Kristóf céljához (Armenia magyar-örmény időszaki szemle) hasonlóan dokumentálásra kerüljön minden olyan esemény, amely valamilyen módon köthető a magyarörménységhez, annak valamely tagjához, szervezetéhez (rendezvény, szereplés, publikáció, stb.). Kezdetben azt hittük, hogy egy-két év alatt a téma lecseng, mert bemutattunk minden örmény hírességet és nincs mit mondani. Szerencsére még a 207-ik szám szerkesztése után is bőségében vagyunk a témáknak. Az újságban dokumentálásra kerül az erdélyi társszervezeteink tevékenysége is. A füzetek havilap ingyenesek.

Sajnálatos módon az Országos Örmény Önkormányzatnak juttatott évi több mint 50 millió forintból egy fillér se jut a mi kiadványunkra, amely az egyetlen nemzeti-

ségi havilap a Kárpát-medencében. Az újságunk megjelenését az önkormányzataink közösen biztosítják. Újságunkat eljuttatjuk a hazai magyarörményeken kívül idehaza közel 40 könyvtárnak, protokoll személyeknek és örmény nemzetiségi önkormányzatoknak papír alapon, Erdélybe pedig 450 példányt postázunk, köztük könyvtáraknak is. Kb. 300 főnek e-mail értesítéssel tudatjuk, hogy megjelent a füzetek. A honlapunkon valamennyi szám olvasható, a régi számok (közel 10 év) több önkormányzatunk által viselt digitalizálás után került fel a honlapra, amely projektnek főtámogatója a II. kerületi Örmény Önkormányzat volt.

• **Az örmény katolikus templom**

visszaszerzése igen komoly feladatot jelentett, mert szinte a tettelegességig fajult a helyzet. Például 2000-ben a meghirdetett 3. nemzetközi konferencia alkalmából az utcán állt a magyarörmény közösség és 57 határon túli küldött, mert nem engedték be őket a saját örmény katolikus plébániánkra. A rendőrség is tehetetlenül állt. Ez után a Magyar Katolikus Egyház lépett és elküldte a kollaboráló örmény katolikus papot, majd bírósági eljárás eredményeként – melyben én képviseltem a Magyar Katolikus Egyházat – sikerült az „álegyházat” az örmény katolikus ingatlanból kizárni. Zárcsere, új egyházi gondnokság kinevezése, papcsere történt, tehát visszaszereltük jogainkat, templomunkat, műtárgy együttesünket. Felhívjuk a figyelmet, gyakran lehet ma tőlük hallani, hogy „elvétték tőlük a templomukat”. Elvétel nem történt, csak egy törvénytelen templomfoglalás után visszavette a Magyar Katolikus Egyház a jogos tulajdonát. Az nem meglepő, hogy az örmény katolikus szentmisére nem járnak, bár lehetőségük éppen úgy megvan, mint bárkinek, aki ilyen szentmisén kíván részt

venni. A múzeum is bárki által látogatható előre egyeztetett időpontban, vagy a misét követően. Csak hát nekik nem a szentmise hiányzik, hanem a tulajdon. A templom visszaszerzése után rendeződött a múzeum kérdése is. A már közgyűjteménnyé nyilvánított műtárgy együttes leltározása, dokumentálása, rendezése, építészeti felújítás után (a II. ker. Örmény Önkormányzat fő támogatója volt) 2009-ben megnyitottuk a Magyarországon egyetlen örmény közgyűjteményt, amelyben az egyházi tárgyakon túl bemutatásra kerültek az örmény polgári élet relikviái is.

• **Közösségi infrastruktúra kialakítása.**

E téren nem sok sikerrel jártunk sem a kerületben, sem a fővárosban. A magyarörmény közösségnek nincs igazi székháza, rendezvényterme. Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye egy „kétszemélyes” iroda, ahol szűkösen max. 10 fős megbeszéléseket lehet szervezni. Ez az iroda is magántulajdon, ahol az egyesület némi bérleti díj fejében, rezsiköltségek fizetése nélkül dolgozik. Komolyabb irodája van a Fővárosi Örmény Önkormányzatnak, ahol kicsit nagyobb összejöveteleket lehet tartani és lehetőség van évi egy nagy rendezvény megszervezésére. Ez az iroda csak akkor a miénk, ha a Fővárosi Örmény Önkormányzatban többségben vagyunk. Ez tehát hosszú távon bizonytalan.

• **Rendezni kellett a magyarörménység hivatalos ünnepeit, státuszait.**

A magyarörménység éves legnagyobb ünnepe 1994 óta az október 6-i **Aradi Vértanúk**ra emlékezés, az örmény hősöknek járó tisztelet jeléül (Kiss Ernő altábornagy és Lázár Vilmos ezredes). Büszkék vagyunk arra, hogy ilyen kicsi nemzetiség oly nagy számban adott honvédet, magas rangú tisz-

teket az 1848-49-es szabadságharcnak és az egyetlen nemzetiség az örmény volt, amelynek soraiból nem akadt áruló (gróf Teleki Sándor).

Világosító Szent Gergely napja az örmény katolikus templomunk búcsúnapja.

Az egyesületünk éves beszámolója és díjátadó ünnepként a karácsonyi Fővárosi Örmény Klub rendezvényt jelöltük ki.

Szongott Kristóf díjat alapítottunk 1999-ben a magyarörménység érdekében végzett munka elismeréseként. Évenként 1-2 díjat adunk át, oklevél és bronzplakett kíséretében a karácsonyi ünnepi klubesten.

• **Megalapítottam 1996-ban a Fővárosi Örmény Klubot,**

a magyarörmény közösség rendszeres, magyarörmény kulturális műsorral ízesített találkozási fórumát: minden hónap 3. csütörtökén találkoztunk a Magyarok Háza Bartók termében, majd 2012 ősze óta a Pest Megyei Kormányhivatal Nyáry Pál termében találkoztunk, immár 19. éve. Ki szeretném említeni, hogy ez a hely nem csak a II. kerületi örmények találkozó- és rendezvény helyszíne, hanem a főváros és az egész ország örményiségének fix pontja lett. A kulturális rendezvényeket néhány éve a magyarörmény kerületi önkormányzataink felváltva rendezik és költségeit viselik, így a II. kerületi ÖÖ is.

• **Hagyományos örmény egyházi búcsúk:**

Világosító Szent Gergely ünnepe (változó) Budapesten és Szamosújváron, Nagyboldogasszony-napi búcsú Erzsébetvárosban (augusztus 15.), Kisasszony-napi búcsú (szeptember 8.) Gyergyószentmiklóson, amelyeken rendszeresen részt veszünk.

• **Az örmény katolikus hitélet segítése,** a templom és múzeum, könyvtár fenntartása és támogatása a magyarörmény identitás

megmaradásának egyik legfontosabb eleme, melynek egyik fő támogatója a II. kerületi ÖÖ. A vasárnaponkénti szentmisén kívül a hagyományos nemzeti ünnepekkor a hősök falánál a koszorúzás és ünnepi szentmise rendszeres. Havonta egyszer a vasárnap mi után Zeneagape, a helyhez illő zenei, kulturális előadással.

A misék örménykatolikus rítus szerint magyar nyelven folynak. Évente 3-4 alkalommal a libanoni örménykatolikus pátriárka, XIX. Nerszesz Bedros titkára, Avedik Hovannisiján atya zenés misét celebrál örmény nyelven, Fülöp Ákos adminisztrátor segédletével, énekkar kíséretében. A misék nyilvánosak bárki számára. 2013 őszén Avedik atya 5 gyermeket keresztelt és bér-mált meg egyszerre örmény katolikus rítus szerint a közösség örömeire.

• **Közösségépítés Magyarországon.**

E feladat azzal kezdődött, hogy elővettem a telefonkönyvet és Szongott Kristófnak az örmény nevekről szóló könyvét és heteken keresztül telefonálgtam. Sziszifuszi munkával kezdődött, de igen gyorsan szaporodott a létszám. A létszám most is nő, bár nehéz helyzetben vagyunk, hiszen az Országos Örmény Önkormányzat felügyeletében működő média diszkvalifikált bennünket. Rendezvényeink nem kapnak kellő nyilvánosságot, mert a nemzetiségi csatornák a törvénnyel ellentétesen ma is azt tekintik érdekesnek, ami nemzetiségi nyelven zajlik. A tevékenységünk a füzeteken, meghívókon keresztül és szájhagyomány útján terjed, illetve szerencsére az interneten mindenki számára elérhető honlapunk, amelyben mindent megjelentetünk.

• **Erdélyi és délvidéki magyarörmény kapcsolatok kialakítása.**

Szamosújvár, Erzsébetváros, Gyergyószentmiklós, Csíkszépvíz – hagyományos

magyarörmény városok. 1995-ben kezdem az ottani örmény katolikus plébánosokkal-egyháztanácsokkal a kapcsolatot kialakítani, miután nem léteztek az ottani közösségeknek civil kulturális szervezeteik. 1997-ben egy konferenciát rendeztem Budapesten, amelyre meghívtam az általam megismert örmény kolóniák vezérégyéniségeit, akikkel együttműködési megállapodást kötöttünk az erdélyi magyarörmény kultúra bemutatására. Közreműködésemmel és támogatásunkkal ma már 7 városban létezik örmény kulturális egyesület és azok Szövetsége (Szamosújvár, Erzsébetváros, Csíkszereda, Gyergyószentmiklós, Marosvásárhely, Székelyudvarhely, Kolozsvár). Ezek a szervezetek is az örmény katolikus egyházi szervezet mellett és velük együtt tevékenykedve évről évre gazdag programokkal mutatkoznak be a helyiek és a távolról vendégként érkezett magyarörményeknek. Minden város választott magának hagyományos ünnepet, amelyen kölcsönösen meglátogatják egymást. Katalizátorként elértük, hogy Erdélyben is virágzik a magyarörmény (örménymagyar) kulturális élet. Természetesen ezen szervezetekkel tartjuk a kapcsolatot, mi is részt veszünk rendezvényeiken, kulturális segítséget adunk rendezvényeikhez. Ilyen kapcsolatot alakítottunk ki a Délvidéken: Nagybecskerekén és Eleméren is. A II. kerületi ÖÖ élenjáró feladatokban is.

• **Kulturális értékek létrehozása, gondozása, megőrzése, dokumentálása.**

Az általunk végzett kulturális tevékenység illusztrálására álljon itt az a melléklet, amelyben az általunk rendezett kiállításokat, kongresszusokat, Örmény Kultúra Hetek rendezését, kiadott könyveinket, emlékhelyek kialakítását, templomaink, temető-

ink felújítását, temetőink feltérképezését, soroljuk fel. De ide tartozik az is, hogy autentikus örmény népviseleteket szereztünk be Örményországban, hogy rendezvényeinken azokat bemutathassuk. Ezen projektekben mind részt vett a II. kerületi Örmény Önkormányzat is.

Örömmel tapasztaljuk, hogy egyre több, nem örmény gyökerű fiatal érdeklődik az örmény kultúra iránt és magas szinten műveli azt, nemzetközi elismerést szerezve maguknak és a hazai örménységnek. A teljesség igénye nélkül szeretnénk bemutatni közülük néhányat: Dr. Kovács Bálint történész, Zsigmond Benedek armenológus, Nagy Kornél egyháztörténész.

Dr. Kovács Bálint történész és Dr. Pál Emese művészettörténész részére 2013 évben Szongott Kristóf díjat adományoztunk a Budapesti Történeti Múzeumban megrendezett *Távol az Araráttól – Örmény kultúra a Kárpát-medencében* c. nagyszabású nemzetközi kiállítás kurátori munkájáért és ugyanekkor az Országos Széchényi Könyvtárban megrendezett 2 napos nemzetközi konferencia kurátori teljesítményükért, előadásaikért.

• **Gyökerkutatás, a családi kapcsolatok feltárása és dokumentálása.**

Igen széles körben, nagy érdeklődés mellett zajlott és zajlik közösségünkben a magyarörmény családok kutatása és rajzolása. Egyik legeredményesebb munkánk *Gudenus János József: Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája* című könyve, amelyet részemről közel 20 év kutatás előzött meg. A könyv 2000-ben, majd 2010-ben javított, bővített kiadásban jelent meg, 57 nemesi családot bemutatva. Megemlítem, hogy dokumentáltan ez az 57 nemesi család több mint 5500 családban szórodott szét!

• **Kapcsolatkiépítés az Óhazával, Örményországgal.**

1970-ben jártam először magánemberként Örményországban, felkutatni örmény gyökereimet. Több évtized után 2004-ben egyedül kellett belevágjak a szervezésbe, hogy végre megismertessem képviselőtársaimmal is az óhazát, a csodálatos örmény tájat és kultúrát, az örmény embereket. Ugyanis keleti örmény testvéreink elzárkóztak mindenfajta segítségtől, sőt akadályozták, hogy sikerüljön. 7 hónapi kitartó küzdelem, rengeteg időráfordítás eredményeként sikerült megszerveznem, hogy 2005 májusában 13 napos hivatalos látogatásra indulhatott 28 magyarörmény képviselő Örményországba. Felvettük a kapcsolatot a hivatalos állami vezetőkkel: az Örmény Tudományos Akadémiával, az Örmény Nemzeti Könyvtárral, a Matenadarannal (Kézirattár), a kulturális kormányzattal, polgármesterekkel. Nagyon büszkéek és boldogok voltak, hogy létezzen egy olyan diaszpóra a Kárpát-medencében, amely már közel 800 éve elhagyta az óhazát és még mindig örménynek, örmény gyökerűnek vallja magát. Elmondásuk szerint nem ismernek hozzájuk hasonló örmény diaszpórát. Ők elismerik örménységünket, a hazaiak nem. Vittünk magunkkal 150 db könyvet és kiadványokat, amelyek a Kárpát-medencei örmények történelméről, kul-

A közönség és a tablók

túrájáról tudósítanak. Bemutatkozó előadást és hangversenyt tartottunk Jerevánban és két kiállítást rendeztünk, televízió- és rádióriportokat adtunk. A kapcsolatok felvétele ellenére a kapcsolat nyelvi nehézségek miatt nem, illetve nem kielégítően működik. Ebben vélhetően szerepe van a keleti örmények tevékenységének is, akik soha nem hagyják ki elmondani rólunk, hogy mi csak „biznisz örmények” vagyunk. Sajnos az óhazával való kapcsolatnak elég nagy hiányossága, hogy az örményországi kulturális értékek, könyvek, dísz tárgyak, ételek, italok és kulturális előadások (táncok, zene, stb.) ritkán jelennek meg Magyarországon szélesebb körben. Ehhez mi kevesek vagyunk, a nagy távolság, nyelvi nehézségek, gazdasági kapcsolatok hiánya miatt.

Mi a célunk? Folytatás kedvezőbb feltételek mellett, választási siker, amellyel nagyobb arányban tudunk részt venni az örmény önkormányzatokban, hogy az örmény, a magyarörmény kultúra, hagyományok és az örmény katolikus hitélet fennmaradjon Magyarországon.

Ebben kérjük segítségüket. Kérjük, hogy mielőbb regisztráltassák magukat örmény gyökerüként és osszék a nemzetiségi választásokon szavazzanak az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület II. kerületi jelöltjeire,¹ a fővárosi- és országos listájára. Együtt mindenképpen sikerülni fog.

dr. Issekutz Sarolta

(Elhangzott 2014. május 6-án a Marczibányi Téri Művelődési Központ M Galériáján az *azonos* című kiállítás megnyitóján.)

¹ Szerkesztői megjegyzés: és valamennyi fővárosi kerületben, ha a szavazólapon megtalálható az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület képviselőjelöltje(i).